

KANIJE ZAFERİ

Büyük Türkiye - Almanya savaşı, 1593 ten beri devam ediyordu. Müstakbel imparator Arşidük Ferdinand, bir kış sürpriz taarruzuyla Kanije kalesini almak üzere 100.000 asker ve 47 ağır topla harekete geçti. Ordusunda Alınanlardan başka, İtalyan, Papalık, İspanyol, Maltız ve Fransız birlikleri de vardı. Bu kuvvetlere karşı Kanije beylerbeyisi yetmişlik Tiryâki Haşan Paşa, 9.000 asker ve 100 küçük kale topuyla karşı koyacaktı. Almanlar, 9 Eylülde Kanije önlerine geldiler ve günde 1.000 ilâ 2.000 gülle atarak Türk kalesini döğmeye başladılar. Devamlı atışlar sonunda Türklerin barutu tükendi. Kanije'de Uzun Ahmed adında barut yapmasını bilen bir yeniçeri vardı. Tiryaki Haşan Paşa, hemen bir barut imalâthanesi kurdu ve bol miktarda barut yapımına başlandı. Bu işler olurken Türk ordusu, Kanije'ye 265 kilometre uzakta, Belgrad yakınlarındaydı. Sadrâzam Dâmad Yemişçi Haşan Paşa, eylül içinde Kanije'nin imdadına koşabilirdi. Ancak çabuk harekete geçmedi ve harekâtın çok zor olduğu bol yağışlı aylar gelip çattı. Sadrâzam, imdada gelemeyeceğini Tiryâki Hasan Paşa'ya resmen bildirdi.

Tiryâki Haşan Paşa, Sadrâzam'ın mektubunu gizli tuttu. Sahte bir mektup yazarak bizzat askere okudu. Bu mektupta Sadrâzam gûyâ, Kanije'ye gelmek üzere yola çıktığını bildiriyordu. Almanlar, bir Türk beylerbeyisini şehit etmiş, başını mızrağın ucuna dikip Kanije surları üzerindeki Türklere gösteriyorlardı. Haşan Paşa, başı kesildiği iddia edilen beylerbeyinin kırk yıllık dostu olduğunu, düşmanın herhangi bir kelleyi beylerbeyi kellesi diye teşhir ettiğini askerine bildirdi. Ancak bir Türk kurşunuyla ölen Alman ordusundaki Papa'nın yeğeninin ölümünü Arşidük Ferdinand, aynı başarıyla gizleyemedi.

Tiryaki Haşan Paşa, maddî gücünün düşmana nazaran çok zayıf olduğunu biliyor, daha çok psikoloji savaşı yapıyordu. Bazı yanlış bilgiler edinmelerine müsaade ettikten sonra, birkaç düşman esirinin kaleden kaçıp öğrendiklerini Alınanlara bildirmelerini sağladı. Türk şehitlerinin koynuna, kalede durumun pek mükemmel olduğunu bildiren gûya sadrâzama hitaben yazılmış sahte mektuplar koydurdu. "Muhasaranın, Peygamberin doğduğu 12 rebülevvel gününe isabet ettiğini ve akıbetin Hıristiyanlar için çok karanlık olacağını askerine söyledi. Arşidük Ferdinand ise, Haşan Paşa'nın başını kesecek askere 40 köy ihsan edeceğini ilân ediyordu. Günde 2.000 gülle yiyen Kanije kalesinin durumu kötüydü. Surlar delik deşik olmuştu. Kaledeki birkaç yüz sivil Türk, geceleri asker dinlenirken çalışıp surların en tehlikeli geldiklerini kapatmaya uğraşıyordu. Ham madde tükendiği için barut imâli gittikçe bir problem hâline geliyordu. Kış iyice yaklaşmıştı. Düşmanın eline geçmesini temin ettiği sahte mektuplarla Haşan Paşa, Almanların nasıl olsa soğuktan kırılacaklarını, boşuna zahmet edip Kanije'ye gelmemesini sadrâzama bildiriyordu. Her gün yetişeceği iddia edilen sadrâzamanın bir türlü görünmemesinden dolayı sevinen düşmanın bu neş'esi, bu mektuptan sonra kırıldı.

Almanlar, sadrâzâmın Kanije yakınlarına kadar geldiğini sanıyorlardı. Halbuki Yemişçi Haşan Paşa, Belgrad'a dönüp kışlamaya ve "Kanije'yi Cenâb-ı Bârî'ye ısmarlamaya" karar vermişti. Sadrâzâmın kışlağa çekilmesinin düşman tarafından duyulmasındaki tehlikeyi anlayan, esasen cephaneye ve yiyeceği tükenen Tiryâki Haşan Paşa, düşmanı bir huruç hareketiyle dağıtamazsa kalenin düşeceğini anlamıştı.

Muhasara 2 ay, 8 günden beri devam ediyordu. 17 Kasım günü Kanije Ovası, göz alabildiğine bembeyaz bir kar tabakasıyla örtülmüştü. Almanlar, soğuktan çadırlarına ve tahta barakalarına sığınmışlardı. Gece olunca Tiryâki Haşan Paşa, akıncı subaylarından Gazi Kara Ömer Ağa'yı, 800 askerle kaleden çıkarttı. Bu beklenmedik huruç hareketiyle düşman ordugâhı karıştı. Haşan Paşa, Kanije'deki bütün topları ateşleyerek son barutunu harcadı ve gûyâ kaleye varan sadrâzâmın ordusunu selâmladı. Bir yandan da mehter takımı yeri göğü inleyen havalar çalıyor, Türkler: "Serdâr Hazretleri yetmiştir!" diye bağırarak gece karanlığında düşmanın mâneviyatını altüst ediyorlardı.

Daha ilk hamlede Türkler, düşmanın bütün ağırlıklarını, yiyecek, cephaneye ve barutunu ele geçirdiler. Kanije topçu kumandanı İnce Kara, düşmanın bütün toplarını zaptetti. Düşman ordugâhı, Türklerin eline geçti. Sadrâzâmın muhayyel ordusunun baskınına uğradığından zerreye kadar şüphe etmeyen düşman, 18.000 ölü bırakarak darmadağın halde kaçmaya başladı. 18 Kasım günü, düşman siperleri tamamen işgal edilmişti. O gün öğleye kadar daha 30.000 Alman, takibe çıkan Türk birlikleri tarafından imha edildi. Alman imparatorluk ordusunun ancak küçük bir kısmı, Kanije'nin 50 kilometre ötesinde olan Avusturya'ya yani Alman topraklarına can atabildi. 80.000 zayıf veren Almanlar, bir tek top ve tüfek bile götüremediler. Üzerlerinde imparatorun arması bulunan korkunç büyüklükte 47 muhasara topu, 14.000 tüfek, 60.000 çadır, 14.000 kazma ve kürek, binlerce araba dolusu yiyecek, ilaç, barut ve silâh Türklerin eline geçti. Ancak en büyük ganimet, müstakbel imparator Arşidük Ferdinand'ın otağındaydı. Bir altın ve bir gümüş taht, 12 kürsü, mücevherler, altınlar ve ordu hâzinesi, olduğu gibi Haşan Paşa'ya teslim edildi. Alman başkumandanı, gecelik kıyafetiyle atına atlayıp canını zor kurtarmıştı. Öğleye doğru Arşidük'ün otağına giren Tiryâki Haşan Paşa, kısa bir hitabede bulundu ve Allah'a şükür makamında hemen oracıkta maiyetiyle beraber bir namaz kıldı. Kara Ömer Ağa ise, 3.000 askerle Avusturya'ya dalmıştı. 3.000 kadar Alman köyü, Türk toprakları içine alındı.

Kara Ömer Ağa'ya Peç sancak beyliği yani tümgenerallik verildi. Tiryâki Haşan Paşa ise, o yaşına kadar erişemediği vezirlik (mareşallik) pâyesiyle mükâfatlandırıldı. III. Sultan Mehmed, ayrıca mücevherli bir kılıç ve diğer hediyelerle ihtiyar vezirinin gönlünü aldı. Tiryâki Haşan Paşa'ya bir hatt-ı hümayûn göndererek dualar etti. Haşan Paşa "bu kadarcık bir hizmet için padişah bize vezirlik vermiş!" diyerek III. Mehmed'in hatt-ı hümayûnunu sevinç gözyaşları dökerek askerine okudu.